

DECIZIA nr.838 din 15 iulie 2026

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.I pct.2, pct.3, pct.45 [cu referire la art.343 alin.(3) și (4) din Codul de procedură penală] și pct.50 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală

Publicată în Monitorul Oficial nr.729 din 31.08.2026

Elena-Simina Tănăsescu	- președinte
Asztalos Csaba-Ferenc	- judecător
Mihai Busuioc	- judecător
Mihaela Ciochină	- judecător
Cristian Deliorga	- judecător
Dacian-Cosmin Dragoș	- judecător
Dimitrie-Bogdan Licu	- judecător
Laura-Iuliana Scânteii	- judecător
Gheorghe Stan	- judecător
Cristina Teodora Pop	- magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală (PL-x nr.228/2026), obiecție formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiile Unite.

2. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.8903 din 22 mai 2026 și constituie obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.3435A/2026.

3. **În motivarea obiecției de neconstituționalitate** sunt formulate critici de neconstituționalitate intrinsecă prin raportare la prevederile constituționale ale art.1 alin.(5), ale art.16 alin.(1), ale art.21 alin.(3), ale art.24 și ale art.124 alin.(1) și (2).

(1) Critici de neconstituționalitate referitoare la prevederile art.I pct.2 și 3 din lege

4. Se susține, în esență, că dispozițiile art.I pct.2 din lege, prin care la art.43 din Codul de procedură penală se introduce un nou alineat, alin.(4), ce reglementează competența judecătorului de cameră preliminară de a dispune reunirea cauzelor, contravin dispozițiilor constituționale ale art.1 alin.(5) referitoare la calitatea legii. În acest sens, se arată că exercitarea acestei competențe implică examinarea de către judecătorul de cameră preliminară a fondului cauzelor penale, în condițiile în care, având în vedere obiectul fazei camerei preliminare, prevăzut la art.342 din Codul de procedură penală, acesta are doar competența de a verifica legalitatea sesizării instanței, a administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

5. Se arată că dispozițiile art.346 din Codul de procedură penală, ce reglementează soluțiile care pot fi pronunțate de către judecătorul de cameră preliminară, nu prevăd și reunirea cauzelor, ca măsură ce poate fi dispusă în faza camerei preliminare, aspect ce generează incoerență legislativă, dispunerea de către judecătorul de cameră preliminară a măsurii reglementate prin textul criticat neavând un temei legal.

6. Se susține, totodată, că soluția legislativă astfel reglementată nu poate fi integrată în actuala arhitectură a camerei preliminare, întrucât cauzele reunite de către judecătorul de cameră preliminară vor constitui o singură cauză. Or, în ipoteza în care, în faza camerei preliminare, se constată neregularități specifice doar în privința uneia dintre cauzele reunite, acestea trebuie disjuse pentru ca doar acea cauză în care au fost constatate neregularitățile să poată fi restituită la parchet. În mod similar, cauzele reunite vor fi disjuse în ipoteza în care, în cadrul acestora, urmărirea penală a fost efectuată de unități de parchete diferite cărora trebuie să le fie restituite dosarele.

7. Aceleași critici sunt formulate în mod corespunzător și cu privire la dispozițiile art.I pct.3 din lege, care prevăd introducerea la art.46 din Codul de procedură penală, ce reglementează disjungerea cauzelor, a unui nou alineat, potrivit căruia judecătorul de cameră preliminară are competența de a dispune disjungerea cauzei.

8. Se susține că, în mod similar celor arătate cu privire la dispozițiile art.I pct.43 din lege, prevederile art.I pct.46 nu sunt corelate cu dispozițiile art.346 alin.(3) din Codul de procedură penală, conform cărora judecătorul de cameră preliminară poate proceda doar la restituirea întregii cauze la parchet, și nu a unei părți din aceasta, și nici cu dispozițiile art.345 alin.(3) din același cod, potrivit cărora

procurorul poate solicita restituirea cauzei în ansamblul său, și nu doar cu privire la anumite infracțiuni sau la anumiți inculpați.

9. Se arată, totodată, că, potrivit art.346 alin.(4) din Codul de procedură penală, judecătorul de cameră preliminară poate dispune începerea judecății cu privire la întreaga cauză, și nu doar cu privire la anumite fapte sau la anumiți inculpați.

10. Astfel, se susține că, pe lângă faptul că actuala reglementare a camerei preliminare nu consacră soluții fragmentare, soluțiile legislative criticate nu asigură coerența actului de justiție și nici garanții împotriva pronunțării unor soluții contradictorii în cadrul aceleiași cauze.

(2) Critici de neconstituționalitate referitoare la prevederile art.I pct.45 din lege [cu referire la art.343 alin.(3) și (4) din Codul de procedură penală]

11. Referitor la dispozițiile art.I pct.45 din lege [cu referire la art.343 alin.(3) și (4) din Codul de procedură penală], ce reglementează continuarea procedurii camerei preliminare fără citarea părților, dacă soluționarea cererilor și excepțiilor nu se poate realiza la termenul stabilit potrivit dispozițiilor art.344 alin.(4) din Codul de procedură penală, se arată că acestea contravin prevederilor art.1 alin.(5), ale art.16 alin.(1), ale art.21 alin.(3) și ale art.24 din Constituție, prin faptul că, în condițiile arătate în ipoteza normei, reglementează în sarcina subiecților procesuali obligația de a urmări parcursul dosarului în faza camerei preliminare, fără să prevadă modalitatea concretă în care poate fi îndeplinită această cerință legală.

12. Se susține că împrejurarea că procedura de citare este legal îndeplinită la termenul stabilit conform art.344 alin.(4) din Codul de procedură penală nu echivalează cu existența unui termen în cunoștință pentru termenele ulterioare acordate în faza camerei preliminare și că, în lipsa unei comunicări oficiale, nu poate fi prezumată cunoașterea de către părți a datei la care urmează să fie soluționate cererile și excepțiile invocate în cauză, cu atât mai mult cu cât textul criticat permite acordarea unor termene succesive la intervale scurte de timp.

13. Se subliniază faptul că soluția legislativă criticată reglementează în sarcina justițiabilului obligația de a urmări parcursul dosarului fără a reglementa o procedură în acest sens, transferându-i, totodată, riscul eventualelor deficiențe în funcționarea sistemelor informatice din sistemul judiciar, aspect ce contravine standardelor de calitate a legii ce rezultă din dispozițiile art.1 alin.(5) din Constituție.

14. Se arată, totodată, că actul citării nu reprezintă un simplu formalism procedural, ci o garanție a dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare, garanție constând în faptul că statul informează, în mod oficial, justițiabilii cu privire la desfășurarea procedurilor judiciare. Or, lipsa acestei garanții constituie o încălcare a drepturilor fundamentale anterior menționate.

15. Se susține că termenul în cunoștință/în continuare nu poate fi recunoscut decât pentru acele situații ce vizează o activitate judiciară unică, dar care, din motive obiective, nu poate continua la data la care a fost stabilită, părțile având însă reprezentarea efectivă că procedura va continua la o dată apropiată în cadrul aceleiași secvențe procesuale.

16. Însă, prin soluția legislativă criticată, această viziune este extinsă asupra tuturor termenelor din procedura în camera preliminară, ceea ce echivalează cu o veritabilă ficțiune juridică, întrucât în cadrul acesteia se realizează activități distincte referitoare la soluționarea cererilor și a excepțiilor, și nu doar o activitate unică, precum continuarea dezbaterilor. Or, cu privire la toate aceste activități, justițiabilii nu pot fi lipsiți de procedura oficială a citării, decât cu încălcarea drepturilor fundamentale prevăzute la art.21 alin.(3) și art.24 din Constituție.

17. În egală măsură, se susține că soluția legislativă criticată creează discriminare între participanții la procesul penal, întrucât afectează în mod disproporționat persoanele aflate în stare de vulnerabilitate economică, socială sau tehnologică, persoanele vârstnice, persoanele private de libertate și persoanele care provin din medii defavorizate, pentru care monitorizarea permanentă a parcursului dosarului poate fi extrem de dificilă sau chiar imposibilă, privându-le de posibilitatea de a participa în mod real la procedura camerei preliminare.

(3) Critici de neconstituționalitate referitoare la prevederile art.I pct.50 din lege

18. Se susține, totodată, că dispozițiile art.I pct.50 din lege încalcă dreptul de acces liber la justiție și dreptul la apărare, întrucât consacră autoritatea de lucru judecat a unor încheieri pronunțate în procedura camerei preliminare, care nu soluționează fondul cauzei și care, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, nu se bucură de plenitudinea efectelor specifice hotărârilor definitive asupra fondului.

19. Se arată, în acest sens, că autoritatea de lucru judecat vizează soluționarea pe fond a cauzei penale, fiind invocat paragraful 29 al Deciziei Curții Constituționale nr.802 din 5 decembrie 2017, din care rezultă că verificarea legalității și loialității administrării probelor nu este epuizată exclusiv în procedura camerei preliminare, ci poate fi realizată și în faza judecății, în ipoteza încălcării unor norme care atrag sancțiunea nulității absolute.

20. Or, soluția legislativă criticată contravine dezlegării date de instanța de contencios constituțional, întrucât transformă constatările judecătorului de cameră preliminară referitoare la legalitatea administrării probelor în dezlegări definitive obligatorii, inclusiv în privința acelor încălcări care sunt sancționate cu nulitatea absolută, acestea nemaiputând fi verificate de către instanța în faza judecătii, deși asemenea vicii pot fi invocate în orice stare a procesului penal, tocmai în considerarea gravității lor și a incompatibilității acestora cu dreptul la un proces echitabil, aspect dezvoltat de Curtea Constituțională prin Decizia nr.802 din 5 decembrie 2017.

21. În plus, se susține că extinderea autorității de lucru judecat asupra încheierilor pronunțate în camera preliminară este de natură să afecteze însăși finalitatea acestei faze procesuale, astfel cum ea a fost configurată de legiuitor și interpretată prin jurisprudența Curții Constituționale. Se arată că procedura camerei preliminare are caracterul unei verificări prealabile, limitată la aspectele prevăzute la art.342 din Codul de procedură penală, motiv pentru care atribuirea unor efecte specifice hotărârilor pronunțate asupra fondului cauzelor încheierilor pronunțate de judecătorul de cameră preliminară este incompatibilă cu natura acestei faze a procesului penal.

22. Mai mult, consacrarea autorității de lucru judecat în privința încheierilor pronunțate în faza camerei preliminare, chiar și în cauze disjuncte, este de natură să afecteze individualizarea judecătii și drepturile procesuale ale participanților la procesul penal din respectivele cauze, în condițiile în care persoanele cercetate pot avea poziții procesuale distincte, pot invoca apărări diferite și pot formula critici proprii referitoare la legalitatea administrării probelor. Or, extinderea efectelor juridice ale unor încheieri pronunțate în alte cauze asupra tuturor participanților la aceste cauze penale este incompatibilă cu exigențele dreptului la un proces echitabil și ale caracterului individual al răspunderii penale.

23. În aceste condiții, soluția legislativă criticată este de natură să încalce rolul constituțional al instanței de judecată în înfăptuirea justiției, consacrat la art.124 alin.(1) și (2) din Constituție, prin limitarea competenței acesteia de a verifica legalitatea administrării probelor și conformitatea procedurilor realizate în faza urmăririi penale cu exigențele constituționale și convenționale. Or, pronunțarea unei hotărâri cu privire la fondul acuzației penale presupune posibilitatea instanței de judecată de a evalua în mod efectiv toate elementele relevante pentru stabilirea adevărului și pentru garantarea caracterului echitabil al procesului penal, inclusiv legalitatea probelor pe care se întemeiază soluția ce urmează a fi pronunțată.

24. În plus, se arată că soluția legislativă criticată este incompatibilă cu dispozițiile art.386¹ din Codul de procedură penală, care prevăd posibilitatea instanței de a constata, în cursul judecătii, nulitatea absolută a procedurii de cameră preliminară și de a dispune reluarea acesteia. Așadar, și din norma procesual penală anterior menționată rezultă intenția legiuitorului ca verificările efectuate în faza camerei preliminare să poată fi reluate în faza judecătii, în cazul existenței unor vicii ce determină nulitatea absolută a actelor de procedură. În aceste condiții, instituirea prin art.346¹ din Codul de procedură penală a autorității de lucru judecat a încheierilor pronunțate în faza camerei preliminare contravine prevederilor art.386¹ anterior menționate.

25. În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, sesizarea a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a comunica punctele lor de vedere.

26. **Guvernul** apreciază că obiecția de neconstituționalitate este întemeiată.

27. Referitor la soluția legislativă prevăzută la art.1 pct.2 și 3 din lege, susține că aceasta nu se integrează în ansamblul reglementării camerei preliminare, nefiind corelată cu arhitectura juridică a acestei faze procesuale. În acest sens, arată că dispozițiile art.346 din Codul de procedură penală, în forma lor în vigoare, prevăd limitativ soluțiile sau măsurile ce pot fi dispuse de judecătorul de cameră preliminară, printre acestea nefiind reglementate și disjungerea și reunirea cauzelor.

28. Guvernul invocă literatura juridică de specialitate în materia dreptului procesual penal, prin care s-a reținut că, raportat la competența funcțională limitativ prevăzută la art.54 din Codul de procedură penală, judecătorul de cameră preliminară nu poate dispune nici disjungerea cauzei, în privința laturii penale, sau a acțiunii civile în sensul de a fi soluționată distinct de acțiunea penală, după cum nu poate proceda nici la reunirea cauzelor (M. Udriou, D. Herinean, M.Morar și A. Șandru, *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*, coordonator M. Udriou, Editura C.H. Beck, București, ediția a 4-a, 2023, pp. 365 și 411).

29. De asemenea, invocă jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție, care, printr-o decizie de speță, a respins, ca inadmisibilă, o cerere de reunire a cauzelor, întrucât „reunirea cauzelor nu poate fi dispusă de judecătorul de cameră preliminară în faza procesuală a camerei preliminare, ci numai de instanța de judecată după începerea judecătii” (Încheierea nr.205 din 14 aprilie 2021). În același sens, Guvernul face trimitere la Minuta Întâlnirii președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de

Casație și Justiție și curților de apel, care a avut loc la București, în anul 2019 (<https://inm-lex.ro/wp-content/uploads/2025/01/Minuta-intalnire-presedinti-sectii-penale-16-17-mai-2019.pdf>).

30. Este invocată, totodată, jurisprudența Curții Constituționale referitoare la calitatea legii, respectiv Decizia nr.728 din 13 decembrie 2023, susținându-se că dispozițiile art.I pct.50 din lege nu respectă exigențele art.1 alin.(5) și ale art.6 și 13 din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative.

31. În ceea ce privește criticile vizând prevederile art.I pct.45 din lege, Guvernul susține că acestea încalcă dreptul la un proces echitabil și dreptul la apărare, prevăzute la art.21 alin.(3) și art.24 din Constituție. Sunt invocate, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr.599 din 21 octombrie 2014, paragrafele 42 și 43, și Decizia Curții Constituționale nr.663 din 11 noiembrie 2014, paragrafele 21–23, arătându-se că atât soluția, cât și considerentele din cuprinsul acesteia sunt aplicabile și în prezenta cauză.

32. Cu privire la critica vizând dispozițiile art.I pct.50 din lege, Guvernul arată că și aceasta este întemeiată, făcând trimitere la considerentele Deciziei Curții Constituționale nr.812 din 9 decembrie 2021, paragrafele 59–63.

33. **Președintele Senatului și Președintele Camerei Deputaților** nu au comunicat, până la data pronunțării prezentei decizii, punctele de vedere solicitate.

34. La dosarul cauzei au fost depuse documente *amicus curiae* prin care se solicită atât admiterea, cât și respingerea obiecției de neconstituționalitate.

35. Termenul inițial al dezbaterilor a fost fixat pentru data de 24 iunie 2026, termen ulterior căruia Curtea a amânat dezbaterile pentru data de 15 iulie 2026, când a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctul de vedere al Guvernului, înscrisurile depuse la dosarul cauzei, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

36. **Obiectul controlului de constituționalitate** îl constituie, conform actului de sesizare, Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală (PL-x nr.228/2026). Din analiza conținutului sesizării de neconstituționalitate, Curtea reține însă ca obiect al acesteia dispozițiile art.I pct.2, pct.3, pct.45 [cu referire la art.343 alin.(3) și (4) din Codul de procedură penală] și pct.50 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, care au următorul cuprins:

- Art.I pct.2: „La articolul 43, după alineatul (3) se introduce un nou alineat, alin.(4), cu următorul cuprins: «(4) Prevederile alin.(1) – (3) se aplică și în procedura camerei preliminare. Reunirea nu se poate dispune în contestația formulată împotriva încheierilor prevăzute la art.346.»”;

- Art.I pct.3: „La articolul 46, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alin.(3), cu următorul cuprins: «(3) Prevederile alin.(1) și (2) se aplică în mod corespunzător în procedura de cameră preliminară. Disjungerea cauzei se dispune și atunci când numai pentru unele dintre infracțiuni sau numai pentru unii inculpați se impune restituirea cauzei la parchet. În cazurile prevăzute la art.43 alin.(1), judecătorul de cameră preliminară dispune, dacă este cazul, restituirea întregii cauze la parchet.»”;

- Art.I pct.45: „Articolul 343 se modifică și va avea următorul cuprins:

«Durata procedurii în camera preliminară

Art.343. – [...] (3) În cazul în care, deși procedura de citare este legal îndeplinită, soluționarea cererilor și excepțiilor nu se poate realiza la termenul stabilit potrivit dispozițiilor art.344 alin.(4), judecătorul de cameră preliminară acordă termen în continuare, fără citarea părților și a persoanei vătămate. Cu excepția termenului prevăzut la art.345 alin.(3), termenele sunt stabilite în zile succesive. Pentru motive întemeiate, termenele în continuare în camera preliminară pot fi stabilite în zile nesuccesive, între care nu poate fi un interval mai mare de 7 zile.

(4) Citațiile pentru termenul stabilit potrivit dispozițiilor art.344 alin.(4) conțin mențiunea referitoare la acordarea termenelor în continuare și atenționarea că pentru termenele stabilite ulterior nu se vor emite alte citații, părțile și subiecții procesuali având obligația de a urmări parcursul dosarului. [...]»”;

- Art.I pct.50: „După articolul 346 se introduce un nou articol, art.346¹, cu următorul cuprins:

Autoritatea de lucru judecat a soluțiilor judecătorului de cameră preliminară

Art.346¹. – (1) Încheierile definitive ale judecătorului de cameră preliminară prin care au fost respinse cererile și excepțiile privind legalitatea administrării probelor sau a efectuării actelor de urmărire penală, precum și cele prin care au fost excluse probe administrate în cursul urmăririi penale ori s-a constatat nelegalitatea unor acte de urmărire penală au autoritate de lucru judecat, inclusiv în cazul unei noi trimiteri în judecată după restituirea cauzei la parchet, precum și în cauzele disjuncte.

(2) *Autoritatea de lucru judecat prevăzută la alin.(1) poate fi invocată în orice stare a procesului.»*

37. Dispozițiile constituționale pretins încălcate sunt cele ale art.1 alin.(5) referitor la calitatea legii, ale art.16 alin.(1) privind egalitatea în drepturi, ale art.21 alin.(3) referitor la dreptul la un proces echitabil, ale art.24 cu privire la dreptul la apărare și ale art.124 alin.(1) și (2) privind înfăptuirea justiției.

(1) Admisibilitatea obiecției de neconstituționalitate

38. În prealabil examinării obiecției de neconstituționalitate, Curtea are obligația verificării condițiilor de admisibilitate a acesteia, prin prisma titularului dreptului de sesizare, a termenului în care acesta este îndrituit să sesizeze instanța constituțională, precum și a obiectului controlului de constituționalitate. Dacă primele două condiții se referă la regularitatea sesizării instanței constituționale, din perspectiva legalei sale sesizări, cea de-a treia vizează stabilirea sferei sale de competență, astfel încât urmează să fie cercetate în ordinea antereferită, iar constatarea neîndeplinirii uneia dintre ele are efecte dirimante, făcând inutilă analiza celorlalte condiții (Decizia nr.66 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.213 din 9 martie 2018, paragraful 38).

39. Prezenta obiecție de neconstituționalitate îndeplinește condițiile prevăzute de art.146 lit.a) teza întâi din Constituție sub aspectul titularului dreptului de sesizare, întrucât a fost formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiile Unite.

40. Cu privire la termenul în care poate fi sesizată instanța de contencios constituțional, potrivit art.15 alin.(2) din Legea nr.47/1992, acesta este de 5 zile de la data depunerii legii adoptate la secretarii generali ai celor două Camere ale Parlamentului, respectiv de 2 zile, începând de la același moment, dacă legea a fost adoptată în procedură de urgență. Totodată, în temeiul art.146 lit.a) teza întâi din Legea fundamentală, Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, care, potrivit art.77 alin.(1) teza a doua din Constituție, se face în termen de cel mult 20 de zile de la primirea legii adoptate de Parlament, iar, potrivit art.77 alin.(3) din Constituție, în termen de cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare.

41. În cauză, legea criticată a fost adoptată de Senat, în calitate de primă Cameră sesizată, potrivit art.76 alin.(1) din Constituție, la data de 16 martie 2026, fiind trimisă Camerei Deputaților, care a adoptat-o, în calitate de Cameră decizională, conform art.76 alin.(1) din Constituție, la data de 13 mai 2026. La data de 18 mai 2026, legea a fost depusă la secretarul general al Senatului și, respectiv, la secretarul general al Camerei Deputaților, în vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale, iar la data de 23 mai 2026 a fost trimisă Președintelui României pentru promulgare. Prezenta sesizare a fost înregistrată la Curtea Constituțională în data de 22 mai 2026, așa încât Curtea constată că obiecția de neconstituționalitate a fost formulată în interiorul termenului de 5 zile de la data depunerii legii la secretarii generali ai celor două Camere în vederea exercitării dreptului de a sesiza Curtea Constituțională cu obiecții de neconstituționalitate.

42. Sub aspectul obiectului controlului de constituționalitate, Curtea reține că este vorba despre o lege adoptată, dar nepromulgată încă.

43. Prin urmare, având în vedere cele mai sus menționate, Curtea constată că obiecția este admisibilă.

44. În consecință, Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.a) din Constituție, precum și ale art.1, 10, 15 și 18 din Legea nr.47/1992, republicată, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate.

(2) Analiza obiecției de neconstituționalitate

(2.1.) Critici de neconstituționalitate referitoare la prevederile art.1 pct.2 și 3 din lege

45. Cu privire la dispozițiile art.1 pct.2 din lege – prin care la art.43 din Codul de procedură penală se introduce un nou alineat, alin.(4), ce reglementează competența judecătorului de cameră preliminară de a dispune reunirea cauzelor – Curtea constată că noțiunea de „reunire a cauzelor” nu este definită în mod distinct de Codul de procedură penală în vigoare, conținutul acesteia fiind reglementat în cadrul dispozițiilor speciale privind competența instanțelor, la secțiunea a 3-a a capitolului II – *Competența organelor judiciare* al titlului III – *Participanții în procesul penal* al părții generale a Codului de procedură penală.

46. Dispozițiile art.43 din Codul de procedură penală prevăd, la alin.(1), situația în care reunirea cauzelor este obligatorie – ce vizează cazul infracțiunii continuate, al concursului formal de infracțiuni sau orice alte cazuri când două sau mai multe acte materiale alcătuiesc o singură infracțiune – și, la alin.(2), ipoteza conform căreia reunirea cauzelor este lăsată la aprecierea instanței de judecată, cu condiția ca prin aceasta să nu se întârzie judecata, ipoteză care, la rândul său, reunește următoarele situații: când două sau mai multe infracțiuni au fost săvârșite de aceeași persoană; când la săvârșirea

unei infracțiuni au participat două sau mai multe persoane; când între două sau mai multe infracțiuni există legătură și reunirea cauzelor se impune pentru buna înfăptuire a justiției.

47. Rațiunea acestei instituții este circumscrisă scopului urmărit de legiuitor, cel al unei corecte înfăptuiri a justiției, prin evitarea pronunțării unor soluții diferite, sau chiar contradictorii, în situații juridice similare (M. Udriou, D. Herinean, M. Morar și A. Șandru, *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*, coord. M. Udriou, op.cit. pp. 350).

48. De asemenea, reunirea cauzelor este justificată de existența unor legături substanțiale între două sau mai multe infracțiuni, legături ce impun reunirea respectivelor cauze în același proces penal. În această ipoteză, operațiunea analizată permite organelor judiciare să își formeze o viziune de ansamblu, unitară, asupra tuturor faptelor și împrejurărilor de fapt, între care există legături. Totodată, reunirea cauzelor se impune și în ipoteza existenței unei legături substanțiale între diferite aspecte ale unor cauze, legătură care imprimă ilicitului penal un caracter unitar și impune reunirea respectivelor cauze în una singură, în cadrul aceluiași proces penal, în vederea aflării adevărului și a pronunțării unei soluții legale și temeinice. Astfel, dacă prima ipoteză are în vedere mai multe infracțiuni ce reprezintă, fiecare în parte, o unitate distinctă, cea de-a doua ipoteză se referă fie la o singură infracțiune, săvârșită de două sau mai multe persoane într-o formă de participare ori care este formată din mai multe acte materiale, fie la două sau mai multe infracțiuni comise prin același act (Gh. Mateuț, *Procedură penală. Partea generală*, Editura Universul Juridic, București, 2019, pp. 358-359).

49. Astfel, reunirea cauzelor este operațiunea procesuală ce poate fi realizată de către instanța de judecată ca urmare a determinării unei legături de natură substanțială între cauzele ce urmează a fi reunite, așadar a unei legături ce poate fi stabilită doar ca urmare a cercetării elementelor de fond ale cauzelor penale.

50. Or, cercetarea și stabilirea aspectelor de fond ale raportului juridic penal de conflict presupun, printre altele, stabilirea faptelor comise, a identității autorilor și a participanților la săvârșirea lor, precum și a formelor de vinovăție cu care aceștia au acționat, și, ca rezultat al elementelor anterior enumerate, stabilirea încadrării juridice a respectivelor fapte. Determinarea acestor elemente presupune însă administrarea și analiza unui minim probatoriu vizând fondul cauzelor penale, toate aceste operațiuni fiind de competența exclusivă a instanței judecătorești căreia îi revine obligația de a soluționa acțiunea penală.

51. Așa fiind, reglementarea, prin dispozițiile art.1 pct.2 din lege, într-un alineat distinct al art.43 din Codul de procedură penală, a competenței judecătorului de cameră preliminară de a dispune reunirea cauzelor este în total dezacord cu esența instituției reunirii cauzelor penale, instituție care a fost astfel reglementată încât implică, *per se*, analiza fondului cauzelor. Or, analiza fondului cauzelor penale este exclusă din sfera competenței judecătorului de cameră preliminară, căruia, prin prevederile art.342–348 din Codul de procedură penală, i-a fost conferită doar posibilitatea de a realiza o procedură filtru, de verificare a competenței și a legalității sesizării instanței, precum și a legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, aspecte analizate *in extenso* anterior.

52. Pentru acest motiv, dispozițiile art.1 pct.2 din lege creează o incoerență legislativă incompatibilă cu standardele de calitate a legii, ce rezultă din prevederile art.1 alin.(5) din Constituție.

53. În privința acestora din urmă, Curtea Constituțională a reținut, în jurisprudența sa, că, dacă în urma parcurgerii tuturor metodelor interpretative, inclusiv a celei teleologice, se ajunge la concluzia că textul legal este neclar/imprecis/imprevizibil, atunci se poate constata încălcarea dispozițiilor Constituției (a se vedea în acest sens Decizia nr.137 din 16 martie 2022, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.327 din 4 aprilie 2022, paragraful 98, precum și Decizia nr.564 din 5 noiembrie 2025, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1080 din 24 noiembrie 2025, paragraful 58).

54. Totodată, soluția legislativă criticată este contrară prevederilor art.13 din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.260 din 21 aprilie 2010, care impun ca un act normativ să se integreze organic în sistemul legislației. În consecință, și modificările sau completările aduse unui act normativ trebuie să se integreze organic în cadrul acestuia. De asemenea, alin.(1) al art.6 din Legea nr.24/2000 prevede că proiectul de act normativ trebuie să instituie reguli necesare, suficiente și posibile care să conducă la o cât mai mare stabilitate și eficiență legislativă, precum și că soluțiile pe care le cuprinde trebuie să fie temeinic fundamentate, luându-se în considerare interesul social, politica legislativă a statului român și cerințele corelării cu ansamblul reglementărilor interne și ale armonizării legislației naționale.

55. În mod similar, prevederile art.1 pct.3 din lege reglementează introducerea la art.46 din același cod a unui nou alineat, alin.(3), potrivit căruia judecătorul de cameră preliminară are competența de a dispune disjungerea cauzelor.

56. Operațiunea de disjungere a cauzelor reprezintă mecanismul juridic invers celui prevăzut la art.43 din Codul de procedură penală, prin care cauzele reunite în cadrul aceluiași dosar penal sunt separate, în vederea unei mai bune înfăptuiri a actului de justiție.

57. Aceasta este reglementată la art.46 din Codul de procedură penală, care prevede, la alin.(1), că, pentru motive temeinice privind mai buna desfășurare a judecării, instanța poate dispune disjungerea acesteia cu privire la unii dintre inculpați sau la unele dintre infracțiuni, iar, la alin.(2), că disjungerea cauzei se dispune de instanță, prin încheiere, din oficiu sau la cererea procurorului ori a părților.

58. Astfel, dacă dispozițiile art.43 din Codul de procedură penală prevăd o ipoteză în care reunirea cauzelor este obligatorie și o ipoteză în care reunirea cauzelor este lăsată la aprecierea instanței de judecată competente, prevederile art.46 din același cod, astfel cum sunt formulate, reglementează disjungerea cauzelor ca opțiune exclusivă a instanței, în vederea unei cât mai bune înfăptuiri a justiției.

59. Cum însă disjungerea cauzelor este corelativă reunirii cauzelor, analiza celor două instituții trebuie făcută împreună și în mod simetric, așa încât, chiar dacă norma prevăzută la art.46 din Codul de procedură penală nu prevede în mod expres, disjungerea cauzelor nu este posibilă în ipoteza în care reunirea acestora este obligatorie, respectiv cea prevăzută la art.43 alin.(1) din Codul de procedură penală (a se vedea Decizia nr.119 din 10 martie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.569 din 30 iunie 2020, paragraful 16).

60. Având în vedere aceeași natură corelativă a celor două instituții de drept procesual penal analizate, în mod similar reunirii cauzelor, disjungerea cauzelor presupune o apreciere a instanței cu privire la inculpați și la infracțiunile comise de aceștia, apreciere care implică o minimă analiză prealabilă a fondului cauzei în privința faptelor comise, a identității făptuitorilor, a formelor de vinovăție și, în consecință, a încadrărilor juridice, astfel încât, conform art.46 din Codul de procedură penală, instanța să se poată pronunța asupra disjungerii „cu privire la unii dintre inculpați sau la unele dintre infracțiuni”.

61. Această analiză presupune însă administrarea unui minim probatoriu cu privire la fondul cauzelor penale, care este de competență exclusivă a instanței competente să soluționeze acțiunea penală, excedând competenței judecătorului de cameră preliminară, căruia, prin dispozițiile art.342–348 din Codul de procedură penală, i-a fost încredințată de către legiuitor doar atribuția de verifica legalitatea aspectelor enumerate limitativ în cuprinsul art.342 anterior menționat.

62. În aceste condiții, la fel ca în cazul reunirii cauzelor, includerea, prin dispozițiile art.I pct.3 din lege, în sfera competenței judecătorului de cameră preliminară a posibilității de a dispune disjungerea cauzelor este în totală contradicție cu natura procedurii în camera preliminară și a funcției judiciare exercitate de judecătorul de cameră preliminară, contradicție care generează o incoerență legislativă ce contravine standardelor de calitate a legii prevăzute la art.1 alin.(5) din Constituție, anterior menționate.

(2.2.) Critici de neconstituționalitate referitoare la prevederile art.I pct.45 din lege [cu referire la art.343 alin.(3) și (4) din Codul de procedură penală]

63. Referitor la dispozițiile art.I pct.45 din lege [cu referire la art.343 alin.(3) și (4) din Codul de procedură penală], Curtea reține că importanța citării a fost analizată, în mod exhaustiv, prin mai multe decizii de admitere pronunțate de Curtea Constituțională în domeniul dreptului procesual penal, fiind relevante, sub acest aspect, cu titlu exemplificativ, Decizia nr.599 din 21 octombrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.886 din 5 decembrie 2014, Decizia nr.641 din 11 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.887 din 5 decembrie 2014, Decizia nr.663 din 11 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, 52 din 22 ianuarie 2015, Decizia nr.166 din 17 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.264 din 21 aprilie 2015, și Decizia nr.496 din 23 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.708 din 22 septembrie 2015, prin care instanța de contencios constituțional a subliniat relevanța actului procesual al citării, ca mijloc de asigurare a prezenței la judecată a părților procesului penal, în scopul de a-și susține și a-și apăra drepturile și interesele procesuale legitime.

64. Astfel, prin Decizia nr.599 din 21 octombrie 2014, precitată, Curtea Constituțională a constatat că soluția legislativă potrivit căreia judecătorul de cameră preliminară se pronunță asupra plângerii „fără participarea petentului, a procurorului și a intimaților” este neconstituțională, reținând, la paragraful 46, că din perspectiva contradictorialității și a oralității, ca elemente esențiale ale principiului egalității armelor, ca standard al dreptului la un proces echitabil, legea trebuie să prevadă posibilitatea părților, a subiecților procesuali principali și a procurorului de a dezbate, în mod efectiv, observațiile înaintate în formă scrisă judecătorului de cameră preliminară. Însă asigurarea acestor garanții este posibilă doar prin citarea participanților la procesul penal anterior enumerați.

65. De asemenea, prin Decizia nr.641 din 11 noiembrie 2014, precitată, instanța de contencios constituțional a constatat, printre altele, că soluția legislativă cuprinsă în art.345 alin.(1) și în art.346 alin.(1) din Codul de procedură penală, potrivit căreia judecătorul de cameră preliminară se pronunță „*fără participarea procurorului și a inculpatului*”, este neconstituțională, reținând, la paragraful 62, că, din perspectiva exigențelor dreptului la un proces echitabil, este suficient să li se asigure părților posibilitatea participării la această etapă procesuală, judecătorul putând decide asupra finalizării procedurii în camera preliminară și fără participarea părților, însă doar atât timp cât acestea au fost legal citate. În mod similar s-a pronunțat Curtea Constituțională prin Decizia nr.663 din 11 noiembrie 2014, precitată, paragraful 22, prin care a constatat că soluția legislativă cuprinsă în art.341 alin.(10) din Codul de procedură penală potrivit căreia judecătorul de cameră preliminară se pronunță „*fără participarea procurorului și a inculpatului*” este neconstituțională.

66. Totodată, prin Decizia nr.166 din 17 martie 2015, precitată, Curtea a stabilit, printre altele, că soluțiile legislative cuprinse în art.549¹ alin.(3) și (5) din Codul de procedură penală, potrivit cărora judecătorul de cameră preliminară se pronunță „*în camera de consiliu, fără participarea procurorului ori a persoanelor prevăzute la alin.(2)*”, sunt neconstituționale, arătând că asigurarea prezenței la judecată a părților procesului penal este obligatorie din perspectiva garantării dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare. Aceeași concluzie rezultă și din considerentele Deciziei nr.496 din 23 iunie 2015, precitată, prin care Curtea a constatat că soluția legislativă din cuprinsul art.335 alin.(4) din Codul de procedură penală potrivit căreia judecătorul de cameră preliminară hotărăște „*fără participarea procurorului și a suspectului sau, după caz, a inculpatului*” este neconstituțională.

67. Din jurisprudența mai sus invocată rezultă importanța majoră, în cadrul procesului penal, a actului procesual și a actelor procedurale corespunzătoare prin care organele judiciare înștiințează/cheamă/aduc la cunoștința părților procesului penal termenele stabilite pentru desfășurarea ședințelor de judecată, astfel încât acestea să poată fi prezente la desfășurarea respectivelor activități procedurale pentru a-și apăra drepturile și interesele legitime. Doar în aceste condiții, părțile procesului penal pot beneficia de caracterul contradictoriu și oral al ședințelor de judecată, acestea constituind standarde în lipsa cărora procedurile penale se desfășoară cu încălcarea dreptului de acces liber la justiție, a dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare, astfel cum acestea sunt reglementate la art.21 alin.(1) și (3) și la art.24 din Constituție, precum și la art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

68. Totodată, și în literatura juridică de specialitate s-a arătat că citarea reprezintă una dintre categoriile de acte procesuale comune tuturor fazelor procesului penal și, totodată, instituția prin intermediul căreia organele judiciare penale asigură prezența părților sau a altor persoane la activitatea procesuală. Dispoziția de citare este actul procesual, iar citația, împreună cu întreaga procedură prin care se realizează înștiințarea subiectului care urmează să participe la activitatea procesuală, este actul procedural (Gh. Mateuț, *Procedură penală. Partea generală*, op.cit. pp. 932-950). Citarea reprezintă manifestarea de voință a organului judiciar ca persoana citată să fie prezentă la termenul de judecată arătat în cuprinsul citației pentru a participa, într-un mod activ, la soluționarea cauzei penale (T.V. Gheorghe, *Noul Cod de procedură penală comentat*, coord. Nicolae Volonciu și Andreea Simona Uzlău, Editura Hamangiu, ediția a 2-a, revizuită și adăugită, București, 2015, pp.624-625).

69. Referitor la importanța majoră a dreptului de acces liber la justiție, a dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare și, în acest context, a standardelor privind contradictorialitatea și oralitatea procedurilor penale, atât Curtea Constituțională, cât și Curtea Europeană a Drepturilor Omului au statuat, printr-o jurisprudență constantă, că dreptul la o procedură orală și la o audiere publică este deosebit de important în contextul penal, motiv pentru care o persoană acuzată de comiterea unei fapte penale trebuie, în general, să aibă posibilitatea de a participa la o audiere în primă instanță (Hotărârea din 25 iulie 2000, pronunțată în Cauza *Tierce și alții împotriva San Marino*, paragraful 94). S-a arătat, totodată, că, în cazul în care există un singur grad de jurisdicție și în cazul în care problemele nu sunt „extrem de tehnice” sau „pur legale”, trebuie să existe o procedură orală, procedurile scrise nefiind suficiente (Hotărârea din 10 decembrie 2009, pronunțată în Cauza *Koottummel împotriva Austriei*, paragrafele 18–21).

70. Totodată, în ceea ce privește dreptul la o procedură orală, instanța de contencios constituțional a observat că numai în cadrul unor dezbateri desfășurate oral procesul poate fi urmărit efectiv, în succesiunea fazelor sale, de către părți. Totodată, dreptul la o procedură orală conține și dreptul inculpatului, al părții civile și al părții responsabile civilmente de a fi prezente în fața instanței. Acest principiu asigură contactul nemijlocit între judecător și părți, făcând ca susținerile formulate de părți să respecte o anumită ordine și facilitând astfel stabilirea corectă a faptelor (Decizia nr.641 din 11 noiembrie 2014, paragraful 57).

71. De asemenea, atât Curtea Constituțională, cât și instanța europeană de contencios al drepturilor omului au stabilit, în repetate rânduri, că dreptul de acces la o instanță judecătorească constituie un element inherent dreptului la un proces echitabil prevăzut la art.6 paragraful 1 din Convenție (a se vedea Hotărârea din 7 mai 2002, pronunțată în Cauza *McVicar împotriva Regatului Unit*, paragraful 46) și că, în această privință, este necesar ca unei părți să i se ofere posibilitatea de a-și susține cauza în mod util în fața instanței judecătorești (Decizia nr.631 din 8 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.831 din 6 noiembrie 2015, paragraful 33, și Hotărârea din 15 februarie 2005, pronunțată în Cauza *Steel și Morris împotriva Regatului Unit*, paragraful 59).

72. În ceea ce privește caracterul contradictoriu al procedurilor, Curtea Constituțională, făcând trimitere și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, a observat că acest concept este definit în doctrină ca reprezentând dreptul fiecărei părți de a participa la prezentarea, argumentarea și dovedirea pretențiilor sau apărărilor sale, precum și dreptul de a discuta și combate susținerile și probele celorlalte părți. Contradictorialitatea se traduce în aducerea la cunoștința celeilalte părți a argumentelor de fapt și de drept, pe de o parte, și în posibilitatea celeilalte părți de a răspunde acestora, pe de altă parte. Astfel, contradictorialitatea este, în primul rând, posibilitatea reală de a dezbate în fața judecătorului tot ceea ce se susține, în drept sau în fapt, de către adversar și tot materialul prezentat de acesta, constând în probe sau alte documente. Din perspectiva protejării drepturilor omului, principiul contradictorialității este un element al principiului egalității armelor și al dreptului la un proces echitabil. Astfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că egalitatea armelor este o trăsătură inherentă a unui proces echitabil, care presupune ca fiecărei părți să i se acorde posibilitatea rezonabilă de a prezenta cauza în condiții care să nu o plaseze într-o situație net dezavantajoasă vizavi de adversarul său (Hotărârea din 16 noiembrie 2006, pronunțată în Cauza *Klimentyev împotriva Rusiei*, paragraful 95). Totodată, instanța europeană a statuat că un aspect fundamental al dreptului la un proces echitabil este acela că, în materie penală, inclusiv elementele ce țin de procedură ar trebui să se desfășoare într-o manieră contradictorie, trebuind să existe egalitate de arme între acuzare și apărare. Dreptul la un proces în contradictoriu înseamnă, într-un caz penal, că atât procurorului, cât și inculpatului trebuie să li se ofere posibilitatea de a avea cunoștință și de a putea aduce observații referitoare la toate probele prezentate sau la observațiile depuse de către cealaltă parte în vederea influențării soluției instanței (Hotărârea din 16 februarie 2000, pronunțată în Cauza *Rowe și Davis împotriva Regatului Unit*, paragraful 60). Legislația națională poate îndeplini această exigență în diverse maniere, dar metoda adoptată de către aceasta trebuie să garanteze faptul că partea adversă este la curent cu depunerea observațiilor și că are posibilitatea veritabilă de a le dezbate (Hotărârea din 28 august 1991, pronunțată în Cauza *Brandstetter împotriva Austriei*, paragraful). Astfel, din perspectiva contradictorialității, ca element definitoriu al principiului egalității armelor și, prin urmare, al dreptului la un proces echitabil, Curtea Constituțională a apreciat că norma legală trebuie să permită comunicarea către toate părțile procesului penal a documentelor care sunt de natură să influențeze decizia judecătorului și să prevadă posibilitatea tuturor acestor părți de a dezbate, în mod efectiv, observațiile depuse la dosar (a se vedea Decizia nr.166 din 17 martie 2015, paragrafele 39 și 40).

73. În prezent, potrivit dispozițiilor procesual penale în vigoare în România, singura modalitate de aducere la cunoștință a termenelor stabilite în desfășurarea procesului penal o constituie citarea părților, iar, având în vedere considerentele mai sus invocate, lipsa acesteia echivalează cu încălcarea dreptului de acces liber la justiție, a dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare.

74. În acest context legislativ, dispozițiile art.1 pct.45 din lege [cu referire la art.343 alin.(3) și (4) din Codul de procedură penală], reglementează continuarea procedurii camerei preliminare fără citarea părților, dacă soluționarea cererilor și a excepțiilor nu se poate realiza la termenul stabilit potrivit dispozițiilor art.344 alin.(4) din Codul de procedură penală.

75. Cu alte cuvinte, soluția legislativă criticată prevede ca, dacă procedura în camera preliminară nu este finalizată la primul termen de judecată stabilit în desfășurarea acesteia, pentru care au fost legal citate părțile, persoana vătămată și procurorul, această procedură să continue fără citarea părților, transferând astfel în sarcina participanților la procesul penal obligația organelor judiciare penale de a aduce la cunoștință participanților la procesul penal termenele de judecată, obligație ce constituie, potrivit dispozițiilor Codului de procedură penală în vigoare, singura formă de garantare de către stat, prin intermediul acestora, a drepturilor fundamentale anterior menționate.

76. La rândul lor, participanții la procesul penal interesați să ia parte la desfășurarea procedurii în camera preliminară ar urma să efectueze demersurile și să depună eforturile necesare pentru a se informa, în mod individual, cu privire la următoarele termene de judecată, potrivit unei proceduri care nu este prevăzută de legea procesual penală.

77. Însă, astfel cum Curtea a arătat anterior, această obligație de informare asupra termenelor de judecată din cursul procesului penal aparține eminentement statului, care trebuie să o aducă la îndeplinire prin organele sale judiciare penale, în vederea asigurării scopului procesului penal,

astfel cum acesta este prevăzut la art.1 alin.(2) din Codul de procedură penală – conform căruia „normele de procedură penală urmăresc asigurarea exercitării eficiente a atribuțiilor organelor judiciare cu garantarea drepturilor părților și ale celorlalți participanți în procesul penal astfel încât să fie respectate prevederile Constituției, ale tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, ale celorlalte reglementări ale Uniunii Europene în materie procesual penală, precum și ale pactelor și tratatelor privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte”.

78. Mai mult, potrivit art.346 alin.(2) din Codul de procedură penală, una dintre soluțiile pe care judecătorul de cameră preliminară le-ar putea pronunța în lipsa inculpatului de la termenele ulterioare celui stabilit conform art.344 alin.(1) din același cod este soluția trimiterii acestuia în judecată. Or, în aceste condiții, astfel cum rezultă din întreaga jurisprudență constituțională și convențională mai sus invocată, este obligatoriu ca acestuia să i se ofere posibilitatea de a fi prezent la toate termenele de judecată din cadrul acestei faze procesuale și de a pune concluzii scrise și orale în vedere apărării drepturilor sale procesuale, lipsa citării echivalând, așadar, cu încălcarea drepturilor fundamentale prevăzute la art.21 alin.(1) și (3) și art.24 din Constituție.

79. Având în vedere toate aceste considerente, precum și faptul că dispozițiile Codului de procedură penală nu prevăd vreo altă formă de aducere la îndeplinire a obligației etatice de a face cunoscute termenele procedurale stabilite în cadrul procesului penal, înlocuirea obligației citării cu obligația participanților la procesul penal de a se informa, în mod individual, potrivit unor proceduri proprii, și nu stabilite prin lege, cu privire la termenele din cadrul procedurii camerei preliminare echivalează cu o lipsă a citării și, prin urmare, cu o încălcare a dreptului de acces liber la justiție, a dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare ale participanților la procesul penal.

80. În stabilirea acestui corolar, se impune a fi avute în vedere și starea de vulnerabilitate în care se află, de cele mai multe ori, părțile procesului penal – caracterizată prin lipsa accesului la mijloacele electronice de informare, lipsa cunoștințelor tehnice necesare, starea de boală sau de bătrânețe – și, în mod special, faptul că, în faza camerei preliminare (ca, de altfel, în orice altă fază a procesului penal) inculpatul poate fi privat de libertate – stare care îi restrânge acestuia în mod considerabil posibilitatea de a se informa –, toate aceste ipoteze impunând, cu atât mai mult, ca participanții la procesul penal să fie informați, în mod oficial, de către organele judiciare penale, prin citare, asupra termenelor stabilite în procedura camerei preliminare.

81. De asemenea, soluția legislativă reglementată prin dispozițiile legale criticate nu trebuie confundată și nu poate fi asimilată așa-numitului „termen luat în cunoștință”. Acesta din urmă a fost, în mod expres, reglementat la art.291 din Codul de procedură penală din 1968, o soluție legislativă asemănătoare fiind prevăzută, cu titlu general, la art.257 alin.(7) din Codul de procedură penală în vigoare, potrivit căruia organul judiciar poate comunica și oral persoanei prezente termenul următor, aducându-i la cunoștință consecințele neprezentării.

82. Din analiza acestor dispoziții legale Curtea deduce însă că termenul luat în cunoștință presupune prezența părții sau a persoanei vătămate ori a reprezentantului acestora în fața organului judiciar la termenul la care acesta comunică oral următorul termen, care, în acest fel, va fi acordat/luat în cunoștință.

83. Spre deosebire de această ipoteză, soluția legislativă criticată prevede acordarea de către judecătorul de cameră preliminară a unui termen în continuare, fără citarea părților și a persoanei vătămate, în cazul în care, deși procedura de citare este legal îndeplinită, soluționarea cererilor și excepțiilor nu se poate realiza la termenul stabilit potrivit dispozițiilor art.344 alin.(4) din Codul de procedură penală, fără însă a condiționa acordarea termenului în continuare de prezența efectivă a părților sau a persoanei vătămate la termenul anterior referit. Or, acordarea termenului în continuare/în cunoștință în ipoteza în care părțile sau persoana vătămată, deși au/a fost legal citate/citată, nu s-au/s-a prezentat la termenul stabilit conform art.344 alin.(4) din Codul de procedură penală echivalează cu lipsa aducerii la cunoștință a următorului termen și, prin urmare, cu încălcarea drepturilor fundamentale prevăzute la art.21 alin.(1) și (3) și art.24 din Constituție.

84. În analiza aceleiași soluții legislative, prevăzute la art.1 pct.45 din lege, trebuie, desigur, avută în vedere și ipoteza reprezentării părților procesului penal sau a persoanei vătămate de către un avocat. Aceasta întrucât dispozițiile art.90 din Codul de procedură penală prevăd asistența juridică obligatorie a suspectului sau a inculpatului, atunci când suspectul sau inculpatul este minor, internat într-un centru de detenție ori într-un centru educativ, când este reținut sau arestat, chiar în altă cauză, când față de acesta a fost dispusă măsura de siguranță a internării medicale, chiar în altă cauză, precum și în alte cazuri prevăzute de lege; în cazul în care organul judiciar apreciază că suspectul ori inculpatul nu și-ar putea face singur apărarea; în cursul procedurii în cameră preliminară și în cursul judecății în cauzele în care legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani.

85. Așadar, în ipoteza particulară a inculpatului aflat în una dintre situațiile prevăzute la art.90 din Codul de procedură penală, prezența avocatului său, ales sau desemnat din oficiu, la termenul stabilit conform art.344 alin.(4) din Codul de procedură penală poate fi prezumată. Însă, chiar și în această situație, textul criticat nu prevede minime garanții ale drepturilor fundamentale reglementate la art.21 alin.(1) și (3) și la art.24 din Constituție, acestea fiind efectiv asigurate doar în cazul în care avocatul are posibilitatea de a comunica în mod efectiv cu clientul său cu privire la toate aspectele cauzei penale, inclusiv cu privire la termenul acordat în continuare, conform prevederilor art.I pct.45 din lege. Cu privire la acest ultim aspect, printr-o jurisprudență constantă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, din perspectiva asigurării dreptului la un proces echitabil, astfel cum acesta este prevăzut la art.6 alin.(3) lit.c) din Convenție, apărarea de care o persoană acuzată beneficiază din partea unui avocat trebuie să fie concretă și efectivă, o astfel de apărare fiind garantată doar dacă avocatul poate comunica direct, sub protecția confidențialității, cu clientul său (a se vedea Hotărârea din 13 mai 1980, pronunțată în Cauza *Artico împotriva Italiei*, paragraful 33).

86. De altfel, acestea sunt considerentele pentru care, distinct de prevederile art.257 alin.(7) din Codul de procedură penală, dispozițiile art.353 din Codul de procedură penală ce reglementează citarea la judecată prevăd, la alin.(7), posibilitatea de a acorda termen în cunoștință doar persoanelor care sunt prezente la judecată, în ipoteza amânării judecății, acestea fiind în prezent și singurele prevederi din cuprinsul Codului de procedură penală ce reglementează termenul în cunoștință.

87. Pentru toate aceste motive, prevederile art.I pct.45 din lege [cu referire la art.343 alin.(3) și (4) din Codul de procedură penală] contravin dispozițiilor art.21 alin.(1) și (3) și ale art.24 din Constituție.

88. Distinct de cele anterior arătate, dispozițiile art.I pct.45 din lege prevăd soluția legislativă a acordării termenului în continuare fără a preciza procedura concretă potrivit căreia participanții la procesul penal își pot îndeplini obligația procesuală de a urmări parcursul dosarului. Însă, conform art.2 din Codul de procedură penală, unul dintre principiile legii procesual penale este principiul legalității, potrivit căruia procesul penal se desfășoară potrivit dispozițiilor prevăzute de lege. În consecință, lipsa reglementării, prin legea procesual penală, a procedurii potrivit căreia participanții la procesul penal – în mod special părțile procesului penal și partea vătămată – se pot informa cu privire la evoluția soluționării cauzei penale, în absența citării, echivalează cu încălcarea acestui principiu.

89. Mai mult, procedura de citare nu constituie doar o formă de garantare a drepturilor procesuale ale participanților la procesul penal, ci și un ordin al organului judiciar, prin care acesta dispune prezentarea unei persoane în fața sa, în vederea soluționării cauzei penale. Consecința neprezentării poate consta în sancționarea respectivei persoane, cu amendă judiciară, care va fi dispusă conform art.283 din Codul de procedură penală, sau cu aducerea silită, cu mandat de aducere, potrivit art.265 din Codul de procedură penală.

90. Or, astfel cum este reglementată prin dispozițiile legale criticate, acordarea termenului în continuare este asimilată procedurii de citare, aceleași sancțiuni urmând să fie aplicate și în cazul neprezentării la termenul acordat în continuare.

91. În aceste condiții, încălcarea principiului legalității procesului penal, prin nereglementarea unei proceduri potrivit căreia persoanele cărora le este acordat termen în continuare să își poată îndeplini obligația de a urmări parcursul dosarului, dobândește relevanță constituțională, constituind o încălcare atât a dreptului la un proces echitabil, cât și a dispozițiilor art.1 alin.(5) din Constituție referitoare la standardele de calitate a legii.

92. Așadar, prevederile art.I pct.45 din lege [cu referire la art.343 alin.(3) și (4) din Codul de procedură penală] sunt contrare și dispozițiilor constituționale ale art.1 alin.(5).

(2.3.) Critici de neconstituționalitate referitoare la prevederile art.I pct.50 din lege

93. Cu privire la criticile de neconstituționalitate referitoare la dispozițiile art.I pct.50 din lege, Curtea reține că atât instituția judecătorului de cameră preliminară, cât și procedura în camera preliminară, aflată în competența acestuia, au constituit elemente de noutate în dreptul procesual penal român, fiind reglementate, pentru prima dată în România, prin Legea nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, ca fază distinctă a procesului penal, ulterioară finalizării urmăririi penale și anterioară începerii judecății.

94. Curtea Constituțională, în jurisprudența sa constantă referitoare la faza camerei preliminare a arătat că această instituție a fost concepută, în accepțiunea legiuitorului, „ca o instituție nouă și inovatoare” ce are ca scop „înlăturarea duratei excesive a procedurilor în faza de judecată”, fiind, în același timp, un remediu procesual menit „să răspundă exigențelor de legalitate, celeritate și echitate a procesului penal” (a se vedea expunerea de motive a proiectului de Lege privind Codul de procedură penală – PL-x nr.412/2009). În prezent, instituția camerei preliminare este reglementată în cuprinsul Codului de procedură penală la art.342–348, unde se găsesc elementele referitoare la

obiectul și durata, măsurile premergătoare, procedura, soluțiile ce pot fi pronunțate și contestația împotriva acestor soluții. De asemenea, Curtea a reținut că dispozițiile menționate anterior trebuie coroborate cu cele ale art.54 din Codul de procedură penală, care dispun asupra competenței judecătorului de cameră preliminară, în sensul că acesta verifică legalitatea trimiterii în judecată dispuse de procuror; verifică legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor procesuale de către organele de urmărire penală; soluționează plângerile împotriva soluțiilor de urmărire sau de netrimitere în judecată; soluționează alte situații expres prevăzute de lege. Totodată, Curtea a subliniat faptul că, potrivit dispozițiilor art.3 alin.(1) din Codul de procedură penală, în procesul penal se exercită următoarele funcții judiciare: funcția de urmărire penală; funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală; funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată; funcția de judecată (a se vedea Decizia nr.641 din 11 noiembrie 2014, paragrafele 25 și 26).

95. Astfel, prin prisma atribuțiilor procesuale încredințate judecătorului de cameră preliminară, în contextul separării funcțiilor judiciare potrivit textului de lege menționat anterior, acestuia îi revine funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată. Această nouă instituție procesuală nu aparține nici urmăririi penale, nici judecării, fiind echivalentă unei noi faze a procesului penal. Procedura camerei preliminare a fost încredințată, potrivit art.54 din Codul de procedură penală, unui judecător – judecătorul de cameră preliminară –, a cărui activitate se circumscrie aceleași competențe materiale, personale și teritoriale a instanței din care face parte, conferindu-i acestei noi faze procesuale un caracter jurisdicțional (a se vedea Decizia nr.641 din 11 noiembrie 2014, paragraful 27).

96. Totuși, din reglementarea atribuțiilor pe care funcția exercitată de judecătorul de cameră preliminară le presupune, activitatea acestuia nu privește fondul cauzei, actul procesual exercitat de către acesta neantamând și nedispunând, în sens pozitiv sau negativ, cu privire la elementele esențiale ale raportului de conflict: faptă, persoană și vinovăție. Astfel, potrivit prevederilor art.342 din Codul de procedură penală, competența judecătorului de cameră preliminară constă în verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și legalității sesizării instanței, precum și în verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală. Totodată, judecătorul de cameră preliminară, potrivit art.342 din Codul de procedură penală, își va exercita atribuțiile după trimiterea în judecată a inculpatului, rechizitoriul constituind actul de sesizare a instanței de judecată (a se vedea Decizia nr.641 din 11 noiembrie 2014, paragraful 28).

97. Prin aceeași jurisprudență, Curtea a constatat că obiectivul acestei proceduri este de a stabili dacă urmărirea penală și rechizitoriul sunt apte să declanșeze faza de judecată ori trebuie refăcute, iar, în ipoteza începerii judecării, de a stabili care sunt actele asupra cărora aceasta va purta și pe care părțile și ceilalți participanți își vor putea întemeia susținerile ori pe care trebuie să le combată. În aceste condiții, Curtea a constatat că legiuitorul a limitat la o fază distinctă de parcurs a procesului penal posibilitatea invocării excepțiilor referitoare la competența instanței, legalitatea sesizării, legalitatea administrării probelor sau legalitatea actelor efectuate de organul de urmărire penală, fază în care nu se stabilește vinovăția sau nevinovăția inculpatului. Consecința acestei limitări temporale este faptul că, după începerea judecării, nu mai este posibilă restituirea cauzei la procuror, scopul reglementării fiind acela al asigurării soluționării cu celeritate a cauzelor penale. Împrejurarea că instanța competentă să judece cauza pe fond nu poate ea însăși să se pronunțe cu privire la cererile și excepțiile care au fost ridicate în procedura de cameră preliminară și care au fost soluționate în această procedură (atât pe fond, cât și/sau în contestație) nu afectează dreptul părților la un proces echitabil, deoarece au făcut deja obiect al controlului unui judecător (a se vedea Decizia nr.838 din 8 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.158 din 1 martie 2016, paragrafele 14 și 15).

98. De asemenea, în literatura juridică de specialitate s-a arătat că rolul acestei noi faze procesuale a fost și este acela de a reprezenta un filtru privind aspecte de legalitate ale realizării urmăririi penale, după trimiterea în judecată a inculpatului și înainte ca acesta să fie judecat, filtru obligatoriu în ipoteza emiterii rechizitoriului, prin care nu se analizează temeinicia acuzației în materie penală, aspect care o diferențiază de instituția ședinței premergătoare reglementată prin Decretul nr.506/1953, dar și de instituția audierii preliminare din dreptul anglo-saxon (Corina Voicu, *Noul Cod de procedură penală comentat*, ediția a 2-a, revizuită și adăugită, coord. Nicolae Volonciu și Andreea Simona Uzlău, op. cit. pp.918-953), din care, însă, a fost inspirată la fel ca instituțiile corespunzătoare prevăzute în dreptul procesual penal italian, portughez, german sau spaniol (Gh. Mateuț, *Procedură penală. Partea specială*, Editura Universul Juridic, București, 2024, pp.195-273). Scopul acestei instituții a fost acela de a „opri” dosarele în cadrul cărora urmărirea penală a fost realizată de către organele judiciare cu încălcarea dispozițiilor legale, „pentru ca acestea să nu ajungă în fața unei instanțe de judecată”, dar și de a evita durata excesivă a soluționării cauzelor penale în faza judecării. Totodată,

„prin intermediul camerei preliminare, judecătorul exercită ce-a de-a treia funcție judiciară în cadrul procesului penal: cea de verificare a legalității trimiterii în judecată” (Gh. Mateuț, *Procedură penală. Partea specială*, op.cit. pp.195-273).

99. Astfel, în cadrul fazei camerei preliminare nu este soluționată acțiunea penală, neputând fi stabilită vinovăția sau nevinovăția inculpatului, și nici acțiunea civilă exercitată în procesul penal, soluțiile pe care judecătorul de cameră preliminară le poate pronunța fiind fie începerea judecății, fie restituirea cauzei la parchet, în cazurile prevăzute la art.346 alin.(3) din Codul de procedură penală. Așadar, menirea fazei procesuale a camerei preliminare este aceea de a pregăti cauza în vederea exercitării funcției de judecată, în cadrul căreia îi revin instanței atribuții referitoare la aspectele de fond ale acuzației penale, aceasta fiind scutită de examinarea legalității rechizitoriului și a materialului de urmărire penală (I. Kuglay, *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*, coord. M. Udriu, op.cit. pp.2247-2305).

100. Referitor la sancțiunea procesuală care intervine în cazul în care un act procesual sau procedural a fost realizat cu nesocotirea condițiilor de fond sau de formă prevăzute de lege, aceasta este **nulitatea**. Nulitatea are ca efect ineficiența actelor realizate cu încălcarea dispozițiilor legale, potrivit regulii *quod nullum est, nullum producit effectum*.

101. Materia nulității, în viziunea actualului Cod de procedură penală, este marcată de tendința legiuitorului de a valorifica, mai cu seamă în privința efectelor juridice ale nulităților, la nivelul legislației procesual penale, abordări specifice teoriei dreptului, dar și de un considerabil dinamism determinat de crearea, de către Curtea Constituțională, pe cale jurisprudențială, a unor noi cazuri de nulitate în dreptul procesual penal (I. Kuglay, *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*, ediția a 4-a, coord. M. Udriu, op.cit. pp.2031-2061). Potrivit normelor procesual penale în vigoare, respectiv dispozițiilor art.281 alin.(1) din Codul de procedură penală, constituie cauze de nulitate absolută încălcarea dispozițiilor privind: compunerea completului de judecată; competența materială și competența personală a instanțelor judecătorești, atunci când judecata a fost efectuată de o instanță inferioară celei legal competente; competența materială și competența după calitatea persoanei a organului de urmărire penală; publicitatea ședinței de judecată; participarea procurorului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii; prezența suspectului sau a inculpatului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii; asistarea de către avocat a suspectului și a persoanei vătămate, respectiv a inculpatului și a celorlalte părți, atunci când asistența este obligatorie. În ceea ce privește nulitățile relative, acestea intervin, conform art.282 din Codul de procedură penală, în ipoteza încălcării oricăror dispoziții legale în afara celor prevăzute la art.281 din același cod, atunci când prin nerespectarea cerinței legale s-a adus o vătămare drepturilor părților ori ale subiecților procesuali principali, care nu poate fi înlăturată altfel decât prin desființarea actului.

102. Ceea ce interesează, însă, din perspectiva prezentei analize sunt momentele procesuale până la care aceste cauze de nulitate pot fi invocate. În acest sens, dispozițiile art.281 alin.(3) din Codul de procedură penală prevăd că încălcarea dispozițiilor legale prevăzute la art.281 alin.(1) lit.a) [compunerea completului de judecată], b) [competența materială și competența personală a instanțelor judecătorești, atunci când judecata a fost efectuată de o instanță inferioară celei legal competente], c) [publicitatea ședinței de judecată] și d) [participarea procurorului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii] poate fi invocată în orice stare a procesului, iar conform dispozițiilor art.281 alin.(4), încălcarea dispozițiilor legale prevăzute la art.281 alin.(1) lit.b¹) [competența materială și competența după calitatea persoanei a organului de urmărire penală], e) [prezența suspectului sau a inculpatului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii] și f) [asistarea de către avocat a suspectului și a persoanei vătămate, respectiv a inculpatului și a celorlalte părți, atunci când asistența este obligatorie] poate fi invocată: până la încheierea procedurii în camera preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale; în orice stare a procesului, dacă încălcarea a intervenit în procedura camerei preliminare sau în cursul judecății; în orice stare a procesului, indiferent de momentul la care a intervenit încălcarea, când instanța a fost sesizată cu un acord de recunoaștere a vinovăției. În ceea ce privește cauzele de nulitate relativă, conform art.282 alin.(3) și (4) din Codul de procedură penală, acestea pot fi invocate în cursul sau imediat după efectuarea actului ori cel mai târziu: până la închiderea procedurii de cameră preliminară, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale sau în această procedură; până la primul termen de judecată cu procedura legal îndeplinită, dacă încălcarea a intervenit în cursul urmăririi penale, când instanța a fost sesizată cu un acord de recunoaștere a vinovăției; până la următorul termen de judecată cu procedura completă, dacă încălcarea a intervenit în cursul judecății.

103. Interpretând aceste dispoziții legale referitoare la regimul nulităților în coroborare cu cele ale art.342–348 din Codul de procedură penală ce reglementează procedura în camera preliminară, mai exact raportând materia nulităților actelor de procedură penală la obiectul camerei preliminare – care presupune soluționarea de către judecătorul de cameră preliminară a unor cereri și

excepții referitoare la legalitatea sesizării instanței, precum și la legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală –, Curtea reține că majoritatea cauzelor de nulitate absolută și de nulitate relativă referitoare la actele de urmărire penală, reglementate la art.281 și 282 din Codul de procedură penală, pot fi invocate până la finalizarea procedurii în camera preliminară. Iar cauzele de nulitate absolută ce pot fi invocate ulterior încheierii procedurii camerei preliminară, respectiv pe tot parcursul procesului penal sunt cele prevăzute la art.281 alin.(1) lit.a), b), c) și d) din Codul de procedură penală și la art.281 alin.(1) lit.b¹), e) și f) din Codul de procedură penală, respectiv încălcarea dispozițiilor legale referitoare la competența materială și competența după calitatea persoanei a organului de urmărire penală, la prezența suspectului sau a inculpatului, atunci când participarea sa este obligatorie potrivit legii, și la asistarea de către avocat a suspectului și a persoanei vătămate, respectiv a inculpatului și a celorlalte părți, atunci când asistența este obligatorie, însă doar în ipoteza în care instanța a fost sesizată cu un acord de recunoaștere a vinovăției.

104. În aceste condiții, dispozițiile art.I pct.50 din lege prevăd introducerea după art.346 din Codul de procedură penală a unui nou articol, art.346¹, care stabilește autoritatea de lucru judecat a încheierilor definitive ale judecătorului de cameră preliminară prin care au fost respinse cererile și excepțiile privind legalitatea administrării probelor sau a efectuării actelor de urmărire penală, precum și cele prin care au fost excluse probe administrate în cursul urmăririi penale ori s-a constatat nelegalitatea unor acte de urmărire penală, inclusiv în cazul unei noi trimiteri în judecată după restituirea cauzei la parchet, precum și în cauzele disjuncte, autoritate de lucru judecat ce poate fi invocată în orice stare a procesului.

105. Referitor la autoritatea de lucru judecat, aceasta constituie un efect important al hotărârilor judecătorești, ca acte jurisdicționale ce emană de la o putere publică a statului, trăsătură ce deosebește hotărârea judecătorească de alte acte juridice. Potrivit acestui principiu, funcția jurisdicțională a statului, având ca finalitate stabilitatea raporturilor juridice și ordinea socială, face ca litigiului să i se pună capăt într-o manieră care să nu mai permită readucerea lui în fața instanței, indiferent că aceasta s-ar realiza pe calea principală sau în mod incidental, într-un proces ulterior care ar avea legătură cu ceea ce s-a soluționat jurisdicțional anterior. Din acest punct de vedere, este unanim acceptat faptul că hotărârea judecătorească nu este infailibilă, iar corectarea unor vicii ale hotărârii judecătorești definitive reprezintă o justă preocupare ce se poate realiza numai prin exercitarea căilor extraordinare de atac. Așadar, autoritatea de lucru judecat a unei hotărâri judecătorești semnifică faptul că o cerere nu poate fi judecată în mod definitiv decât o singură dată, iar hotărârea astfel pronunțată este prezumată a exprima adevărul și nu trebuie să fie contrazisă de o altă hotărâre, această regulă având ca scop administrarea uniformă a justiției. Prin urmare, principiul autorității de lucru judecat împiedică nu numai judecarea din nou a unui proces încheiat, având același obiect, aceeași cauză și purtat între aceleași părți, ci și contrazicerile dintre două hotărâri judecătorești, în sensul că drepturile recunoscute printr-o hotărâre definitivă nu pot fi contrazise printr-o hotărâre ulterioară, dată într-un alt proces. Așa fiind, instituția autorității de lucru judecat are o dublă valență: una materială (prezumție legală irefragabilă de adevăr judiciar în sensul judecății irevocabile) și una procesuală (excepție procesuală de fond, care împiedică desfășurarea unui nou proces cu privire la același drept), respectarea sa impunând să se dea eficiență ambelor componente anterior menționate (a se vedea Decizia nr.102 din 17 februarie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.357 din 7 aprilie 2021, paragrafele 34 și 35).

106. Respectarea principiului autorității de lucru judecat are ca finalitate asigurarea securității raporturilor juridice, componentă a principiului securității juridice, ca standard al dreptului la un proces echitabil. Acest principiu exprimă, în esență, faptul că cetățenii trebuie protejați contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul sau pe care acesta riscă s-o creeze (Decizia nr.51 din 25 ianuarie 2012 și Decizia nr.334 din 26 iunie 2013).

107. Principiul autorității de lucru judecat își găsește expresia legislativă sub forma principiului *ne bis in idem*, reglementat, în mod distinct, la art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Acesta reprezintă consecința directă a autorității de lucru judecat și constă în interdicția de a repeta procedurile penale care au dus la pronunțarea unei hotărâri definitive. Potrivit acestui principiu, nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal pentru săvârșirea unei infracțiuni pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă (a se vedea Hotărârile din 20 iulie 2004, 10 februarie 2009, 27 mai 2014 și 9 ianuarie 2018 pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauzele *Nikitin împotriva Rusiei*, paragraful 35, *Sergey Zolotukhin împotriva Rusiei*, paragraful 58, *Marguš împotriva Croației*, paragraful 114 și *Kadusic împotriva Elveției*, paragraful 82). Așadar, protecția împotriva repetării procesului este elementul central al situației juridice vizate de art.4 din Protocolul nr.7 la Convenție (a se vedea hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza *Nikitin împotriva Rusiei*, precitată, paragraful 35). Așa fiind, legislația națională nu poate deroga de la acest principiu decât dacă

derogarea este impusă de motive substanțiale și imperioase. În acest sens sunt Hotărârile din 7 iulie 2009 și 24 iulie 2003, pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauzele *Stanca Popescu împotriva României*, paragraful 99, și *Ryabykh împotriva Rusiei*, paragraful 52 (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr.126 din 3 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.185 din 11 martie 2016, paragraful 34).

108. Referitor la același principiu, prin Hotărârea din 8 iulie 2019, pronunțată în Cauza *Mihalache împotriva României*, paragraful 22, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat existența a trei criterii care trebuie îndeplinite pentru a putea considera că o decizie este definitivă: decizia trebuie să blocheze definitiv urmărirea penală, trebuie să fi fost precedată de o investigație amănunțită și trebuie să se bazeze pe o evaluare a fondului cauzei. Totodată, prin Hotărârea din 21 octombrie 2014, pronunțată în Cauza *Lungu și alții împotriva României*, paragraful 47, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, revenind asupra unei chestiuni în litigiu care fusese deja soluționată și care făcuse obiectul unei hotărâri definitive și în absența oricărui motiv valabil, instanța națională a încălcat principiul securității raporturilor juridice, motiv pentru care a fost încălcat dreptul reclamantilor la un proces echitabil, în sensul art.6 paragraful 1 din Convenție. De asemenea, prin Hotărârea din 31 mai 2012, pronunțată în Cauza *Esertas împotriva Lituaniei*, paragraful 21, instanța de la Strasbourg a reținut că „principiul autorității de lucru judecat impune ca nicio parte să nu aibă dreptul de a solicita revizuirea unei hotărâri definitive și obligatorii numai în scopul obținerii unei rejudecări și a unei noi decizii a cauzei”. Prin aceeași hotărâre s-a reținut că „orice revizuire ar trebui tratată ca un recurs deghizat, iar simpla posibilitate de a exista două puncte de vedere cu privire la acest subiect nu este un motiv pentru reexaminare”. Totodată, în Hotărârea din 29 noiembrie 2016, pronunțată în Cauza *Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții împotriva României*, paragraful 116, aceeași instanță europeană a statuat că „principiul securității juridice este implicit în toate articolele din Convenție și constituie unul dintre elementele fundamentale ale statului de drept”. S-a reținut prin aceeași hotărâre că „scopul acestui principiu este în special acela de a garanta stabilitatea situațiilor juridice și de a promova încrederea publicului în justiție. Orice persistență a divergențelor de jurisprudență riscă să ducă la o stare de incertitudine juridică de natură să reducă încrederea publicului în sistemul judiciar, chiar dacă această încredere este una dintre componentele fundamentale ale statului de drept.” Cu privire la același principiu, prin Hotărârile din 28 iulie 2009 și 31 mai 2012, pronunțate în cauzele *Gök și alții împotriva Turciei*, paragrafele 57–62, și *Esertas împotriva Lituaniei*, paragrafele 23–32, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că, fie și în absența casării unei hotărâri, repunerea în cauză a soluției adoptate într-un litigiu printr-o hotărâre judecătorească definitivă în cadrul unei alte proceduri judiciare poate aduce atingere art.6 din Convenție, în măsura în care poate să facă iluzoriu dreptul de acces la o instanță și să încalce principiul securității juridice. În fine, prin Hotărârea din 28 octombrie 1999, pronunțată în Cauza *Brumărescu împotriva României*, paragraful 61, Curtea de la Strasbourg a constatat că dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe, garantat de art.6 paragraful 1 din Convenție, trebuie să fie interpretat în lumina preambulului la Convenție, care enunță supremația dreptului ca element al patrimoniului comun al statelor contractante. S-a reținut, totodată, că unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care prevede, printre altele, ca soluția dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanțe să nu mai poată fi supusă rejudecării (a se vedea Decizia Curții Constituționale nr.102 din 17 februarie 2021, precitată, paragraful 39).

109. Principiul *ne bis in idem* este reglementat în legislația internă la art.6 din Codul de procedură penală, potrivit căruia nicio persoană nu poate fi urmărită sau judecată pentru săvârșirea unei infracțiuni atunci când față de acea persoană s-a pronunțat anterior o hotărâre penală definitivă cu privire la aceeași faptă, chiar și sub altă încadrare juridică.

110. Având în vedere toate aceste considerente, principiul autorității de lucru judecat și, respectiv, principiul *ne bis in idem*, mai sus analizate, au în vedere hotărârile penale definitive prin care se soluționează fondul cauzelor penale.

111. Spre deosebire de acestea, încheierile judecătorului de cameră preliminară prin care sunt respinse cererile și excepțiile privind legalitatea administrării probelor sau a efectuării actelor de urmărire penală, precum și cele prin care sunt excluse probe administrate în cursul urmăririi penale ori se constată nelegalitatea unor acte de urmărire penală nu pot fi asociate cu principiul autorității de lucru judecat, întrucât, astfel cum Curtea a arătat anterior, nu soluționează fondul cauzei penale, nepresupunând o analiză a raportului juridic penal de conflict, care să se finalizeze cu stabilirea vinovăției sau nevinovăției inculpatului. Dimpotrivă, acestea sunt pronunțate ca urmare a soluționării de către judecătorul de cameră preliminară a cererilor și excepțiilor invocate de părți, de procuror sau din oficiu referitoare la aspectele ce constituie obiectul camerei preliminare prevăzute la art.342 din Codul de procedură penală.

112. Coroborând aceste considerente cu cele mai sus arătate, Curtea reține că, în realitate, reglementarea în privința încheierilor judecătorescilor de cameră preliminară mai sus menționate a efectelor specifice autorității de lucru judecat ar avea ca efect imposibilitatea invocării, după momentul finalizării fazei camerei preliminare, a acelor cauze de nulitate absolută prevăzute la art.281 din Codul de procedură penală, care pot valorificate ulterior finalizării procedurii camerei preliminare și care vizează aspecte dintre cele enumerate în cuprinsul normei propuse prin art.1 pct.50 drept conținut al art.346¹ din Codul de procedură penală. Altfel spus, soluția legislativă criticată înlătură posibilitatea invocării în cursul judecății a unor noi cereri și excepții referitoare la legalitatea administrării probelor sau a efectuării actelor de urmărire penală, la excluderea probelor administrate în cursul urmăririi penale sau la constatarea nelegalității unor acte de urmărire penală, inclusiv în cazul unor noi trimiteri în judecată, după restituirea cauzei la parchet, atunci când acestea pot fi încadrate în categoria cazurilor de nulitate absolută prevăzute la art.281 din Codul de procedură penală ce pot fi invocate după finalizarea fazei camerei preliminare.

113. Consecința directă a acestei imposibilități a invocării cauzelor de nulitate absolută anterior enumerate în orice moment al procesului penal constă în imposibilitatea excluderii, potrivit dispozițiilor art.101 și 102 din Codul de procedură penală, a probelor obținute sau administrate în mod nelegal, în cursul urmăririi penale, din dosarul cauzei.

114. Referitor la excluderea probelor, instanța de contencios constituțional a constatat, prin Decizia nr.22 din 18 ianuarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.177 din 26 februarie 2018, paragrafele 17–20, că legea procesual penală delimitează conceptual cele trei noțiuni: probă, mijloc de probă și procedeu probatoriu. Cu toate că, deși deseori, în limbajul juridic curent noțiunea de probă, în sens larg, include atât proba propriu-zisă, cât și mijlocul de probă, sub aspect tehnic procesual cele două noțiuni au conținuturi și sensuri distincte. Astfel, probele sunt elemente de fapt, în timp ce mijloacele de probă sunt modalități legale folosite pentru dovedirea elementelor de fapt. A fost subliniată, de asemenea, diferența dintre mijloacele de probă și procedeele probatorii, noțiuni aflate într-o relație etiologică. Totodată, Curtea a reținut, prin aceeași decizie, că o probă nu poate fi obținută nelegal decât dacă mijlocul de probă și/sau procedeul probatoriu prin care este obținută sunt/este nelegale/nelegal, aceasta presupunând nelegalitatea dispunerii, autorizării sau administrării probei, și că nelegalitatea acestora este sancționată de prevederile art.102 alin.(3) din Codul de procedură penală, prin aplicarea regimului nulității absolute sau relative. Așadar, Curtea a apreciat că art.102 alin.(2) din Codul de procedură penală trebuie coroborat cu alin.(3) al acestui text legal, ceea ce înseamnă că probele obținute prin actele prevăzute la art.102 alin.(3) din Codul de procedură penală nu pot fi folosite în procesul penal în condițiile în care aceste acte sunt lovite de nulitate absolută sau relativă (a se vedea și Decizia nr.51 din 16 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.190 din 14 martie 2016, paragraful 31). Totodată, prin Decizia nr.47 din 16 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.323 din 27 aprilie 2016, paragraful 12, Curtea a definit convingerea magistratului ca fiind acea stare a unei persoane răspunzătoare de aplicarea legii, bazată pe buna-credință, care este împăcată cu propria conștiință morală care a îndrumat-o în aflarea adevărului prin utilizarea tuturor mijloacelor legale, respectiv a probelor. S-a constatat, cu această ocazie, că la baza hotărârilor pe care un judecător le pronunță stă o convingere ce are drept fundament o conștiință juridică formată numai după epuizarea duelului judiciar. De aceea, în măsura în care judecătorul nu poate ajunge la o concluzie fermă, legiuitorul a consacrat instituția reluării cercetării judecătorești sau a dezbaterilor, prevăzută de art.395 din Codul de procedură penală. Pentru a ajunge însă la o anumită convingere, judecătorul va face o analiză logică, științifică și riguroasă a faptelor relevante, cu respectarea principiilor legale referitoare la loialitatea administrării probelor și la aprecierea lor ca un tot unitar. Analizând considerentele anterior invocate, Curtea a reținut că procesul dovedirii acuzației în materie penală, dincolo de orice îndoială rezonabilă, este unul complex, ce presupune realizarea de către instanțele de judecată a unei atente și detaliate analize a probelor administrate în dosarul cauzei, precum și excluderea dintre acestea a probelor obținute în mod nelegal, proces care trebuie finalizat prin pronunțarea unei soluții bazate pe un raționament juridic ce trebuie să facă abstracție de informațiile furnizate de probele declarate nule.

115. De asemenea, Curtea Constituțională a constatat, în jurisprudența sa, că nerespectarea interdicției absolute statuate în cuprinsul normelor procesuale penale ale art.102 alin.(1) – potrivit căreia probele obținute prin tortură, precum și probele derivate din acestea nu pot fi folosite „în cadrul procesului penal” – și a dispozițiilor art.101 alin.(1)–(3) din Codul de procedură penală privind interzicerea explicită a administrării probelor prin practici neloiale atrage nulitatea absolută a actelor procesuale și procedurale prin care probele au fost administrate și excluderea necondiționată a probei în faza camerei preliminare. Întrucât nerespectarea dispozițiilor cuprinse în normele precitate cade sub incidența inadmisibilității care produce efecte prin intermediul nulității absolute, Curtea a constatat, totodată, că o verificare a loialității/legalității administrării probelor, din această perspectivă, este admisă

și în cursul judecății, aplicându-se, în acest mod, regula generală potrivit căreia nulitatea absolută poate fi invocată pe tot parcursul procesului penal. Așadar, interdicția categorică a legii în obținerea probelor prin practici/procedee neloiale/nelegale justifică competența judecătorului de fond de a examina și în cursul judecății aceste aspecte. Altfel spus, probele menținute ca legale de judecătorul de cameră preliminară pot face obiectul unor noi verificări de legalitate în cursul judecății din perspectiva constatării inadmisibilității procedurii prin care au fost obținute și a aplicării nulității absolute asupra actelor procesuale și procedurale prin care probele au fost administrate, în condițiile în care, în această ipoteză, se prezumă *iuris et de iure* că se aduce atingere legalității procesului penal, vătămarea neputând fi acoperită. De altfel, potrivit art.346 alin.(5) din Codul de procedură penală, doar probele excluse în camera preliminară nu mai pot fi avute în vedere la judecata în fond a cauzei (a se vedea Decizia nr.802 din 5 decembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.116 din 6 februarie 2018, paragraful 29).

116. În aceste condiții, dispozițiile art.I pct.50 din lege fac imposibile invocarea cauzelor de nulitate absolută referitoare la aspectele enumerate în norma propusă pentru art.346¹ din Codul de procedură penală ulterior încheierii fazei camerei preliminare, precum și constatarea și sancționarea acestei nulități, care implică și excluderea probelor nule din dosarele penale.

117. Cu toate acestea, astfel cum Curtea a arătat anterior, nulitatea absolută constituie o garanție supremă a drepturilor procesuale și o formă de apărare a acestora în orice moment al cauzei penale, constituind, așadar, o „plasă de siguranță” în asigurarea acestor drepturi (I. Kuglay, *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*, coord. M. Udrioiu, op. cit. pp. 2031-2061), împotriva „încălcării unor dispoziții legale ce au o importanță deosebită în desfășurarea procesului penal”. Pentru aceste motive, două dintre principalele trăsături ale nulității absolute sunt acelea că vătămarea pe care acestea o provoacă nu poate fi înlăturată decât prin anularea actului realizat cu încălcarea normelor procesual penale și că acestea pot fi invocate de orice parte sau subiect procesual principal, de către procuror sau, din oficiu, de către organele judiciare (Gh. Mateuț, *Procedură penală. Partea generală*, op.cit. pp.995-1019).

118. Așa fiind, restrângerea sferei incidenței sancțiunii nulității absolute în cauzele penale determină imposibilitatea invocării, în fazele procesului penal ulterioare procedurii în camera preliminară, a unor încălcări grave, survenite în faza urmăririi penale, ale unor norme procesual penale cărora legiuitorul le-a conferit o importanță excepțională, cu consecința unei restrângeri semnificative a dreptului la apărare și a dreptului la un proces echitabil ale părților procesului penal interesate să își valorifice drepturile și interesele procesuale afectate prin nerespectarea respectivelor norme.

119. Având în vedere importanța regulilor procesual penale prevăzute la art.281 din Codul de procedură penală, în ipoteza în care instanța este sesizată cu un acord de recunoaștere a vinovăției, această restrângere este însă una lipsită de proporționalitate, afectând însăși substanța drepturilor fundamentale anterior referite, astfel cum acestea sunt reglementate la art.21 alin.(3) și art.24 din Constituție, drepturi care conferă oricărei părți implicate într-un proces, potrivit intereselor sale și indiferent de natura procesului, posibilitatea de a utiliza toate mijloacele prevăzute de lege pentru a invoca în apărarea sa fapte sau împrejurări. Aceste drepturi presupun participarea la ședințele de judecată, folosirea mijloacelor de probă, invocarea excepțiilor prevăzute de legea procesual penală, exercitarea oricăror alte drepturi procesual penale și posibilitatea de a beneficia de serviciile unui apărător (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.802 din 5 decembrie 2017, precitată, paragraful 34).

120. Mai mult, imposibilitatea invocării, ulterior finalizării fazei camerei preliminare, a nulității absolute a unor acte efectuate în cursul urmăririi penale cu încălcarea normelor procesual penale prevăzute la art.281 din Codul de procedură penală face imposibilă excluderea mijloacelor de probă obținute în mod nelegal din ansamblul probator al cauzelor penale. Or, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, este necesară analizarea atentă a procedurilor judiciare prin care se administrează probe în procesul penal, a posibilității veritabile, adecvate și suficiente de a contesta legalitatea probatoriilor produse în faza „instrucției” (urmăririi penale), aspecte care presupun, în concret, posibilitatea părților de a utiliza toate mijloacele prevăzute de lege pentru a invoca în apărarea lor fapte sau împrejurări, inclusiv administrarea oricăror mijloace de probă ce ar demonstra nelegalitatea probatoriilor produse de organele de urmărire penală.

121. Astfel, conform jurisprudenței instanței internaționale anterior menționate, utilizarea probelor obținute în faza instrucției penale nu contravine art.6 paragraful 3 lit.d) din Convenție, atât timp cât dreptul la apărare a fost respectat (Hotărârea din 20 septembrie 1993, pronunțată în Cauza *Saidi împotriva Franței*, paragrafele 43 și 44, și Hotărârea din 13 octombrie 2005, pronunțată în Cauza *Bracci împotriva Italiei*, paragrafele 51 și 54). De aceea, utilizarea unei probe așa cum a fost administrată în faza de urmărire penală nu poate fi luată în considerare dacă acuzatul nu a avut posibilitatea, în niciun stadiu al procedurii, să o conteste în mod efectiv.

122. Totodată, în soluționarea plângerilor având ca obiect încălcarea principiilor loialității și legalității utilizării procedurilor probatorii speciale – investigații, agenți infiltrați –, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat cu privire la necesitatea analizării atente a procedurilor judiciare prin care se produc aceste probe și, în special, cu privire la verificarea respectării cerințelor de contradictorialitate și egalitate a armelor (Hotărârea din 16 februarie 2000, pronunțată în Cauza *Jasper împotriva Regatului Unit*, paragrafele 50–58, și Hotărârea din 26 octombrie 2006, pronunțată în Cauza *Khudobin împotriva Rusiei*, paragrafele 133–135).

123. Or, raportând soluția legislativă prevăzută la art.I pct.50 din lege la exigențele convenționale mai sus analizate, Curtea constată că aceasta nu asigură părților procesului penal dreptul la apărare și dreptul la un proces echitabil potrivit standardelor mai sus analizate, contravenind, așadar dispozițiilor art.21 alin.(3) și ale art.24 din Constituție.

124. Totodată, o astfel de soluție legislativă nu se integrează în arhitectura normativă a procedurii camerei preliminare – care a fost prevăzută ca filtru al verificării competenței și a legalității sesizării instanței, precum și a legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală – încheierile pronunțate de judecătorul de cameră preliminară în soluționarea acestei faze procesuale nefiind compatibile cu principiul autorității de lucru judecat și, respectiv, cu principiul *ne bis in idem*, astfel cum conținutul acestor principii au fost stabilite prin jurisprudența Curții Constituționale și prin cea a Curții Europene a Drepturilor Omului, întrucât prin aceste încheieri nu este soluționat raportul juridic penal de conflict.

125. De asemenea, soluția legislativă criticată este într-o evidentă relație de incongruență cu prevederile art.386¹ din Codul de procedură penală referitoare la reluarea procedurii de cameră preliminară, potrivit căreia, dacă în cursul judecății se constată nulitatea absolută a procedurii de cameră preliminară, instanța, prin încheiere, desființează actul prin care s-a dispus începerea judecății și stabilește limitele în care procedura va fi reluată, încheierea fiind supusă contestației în condițiile art.425¹ din Codul de procedură penală. Or, aceste din urmă dispoziții legale au fost introduse în cuprinsul Codului de procedură penală prin art.I pct.47 din Legea nr.201/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.618 din 6 iulie 2023, lege care a intrat în vigoare în anul 2023.

126. Toate aceste aspecte denotă o lipsă evidentă și substanțială de corelare a instituțiilor de drept procesual penal analizate, ce are drept consecință încălcarea standardelor de calitate a legii, astfel cum acestea rezultă din dispozițiile art.1 alin.(5) din Constituție, așa cum acestea au fost analizate anterior.

127. Or, raportând soluția legislativă prevăzută la art.I pct.50 din lege la standardele de calitate a legii mai sus invocate, Curtea reține că aceasta contravine prevederilor art.1 alin.(5) din Constituție.

128. Pentru considerentele arătate, în temeiul art.146 lit.a) și al art.147 alin.(4) din Constituție, precum și al art.11 alin.(1) lit.A.a), al art.15 alin.(1) și al art.18 alin.(2) din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite obiecția de neconstituționalitate și constată că dispozițiile art.I pct.2, pct.3, pct.45 [cu referire la art.343 alin.(3) și (4) din Codul de procedură penală] și pct.50 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.135/2010 privind Codul de procedură penală sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului, prim-ministrului și Înaltei Curți de Casație și Justiție și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 15 iulie 2026.